

پاسخ مسعود نیلی به منتقدان

در ماه‌های اخیر به ویژه پس از نوسانات شدید قیمت ارزی برخی از استادان و همچنین علاقه‌مندان به نحله نهادگرایی حملات گسترده‌ای علیه مسعود نیلی استاد دانشگاه و از مشاوران اقتصادی رئیس‌جمهوری، ترتیب دادند و این اقتصاددان را مسئول اصلی وضعیت امروز معرفی کردند.

نیلی در پاسخ به این اتهامات مقاله مفصلی را تدوین کرده است. در بخشی از این نوشتار تاکید شده است: «یکی از زیانبارترین اتفاقات اقتصاد کلان که صدمات بلندمدت و فراگیری به بار می‌آورد، جهش‌های بزرگ نرخ ارز است. نقش بزرگ تخریبی این جهش‌ها، برهم زدن ثبات اقتصاد کلان و تحمیل عدم قطعیت به اقتصاد است. ابعاد بزرگ این آثار زیانبار باعث شده‌است که بخش بزرگی از ادبیات علم اقتصاد کلان به چگونگی جلوگیری از این نوسانات اختصاص پیدا کند.

بر این اساس، جلوگیری از جهش‌های ناخواسته، در گرو اصلاح تدریجی و ملایم نرخ ارز است؛ البته در چارچوب یک برنامه اقتصاد کلان «معتبر» کاهش قاعده‌مند تورم که کاهش انتظارات تورمی را به همراه داشته باشد. متغیر نرخ ارز همان‌طور که از عنوان آن پیداست، یک «متغیر» اقتصاد کلان است و جزو «ثوابت ذاتی» قلمداد نمی‌شود. سیاستمداران در کشور ما، همواره با قاطعیت، پایبند و شیفته این توصیه برخی اقتصاددانان داخلی بوده‌اند که نرخ ارز را مانند «شتاب ثقل» یا «عدد پی» می‌دید و این آرزوی آنان را قابل تحقق می‌دانست‌اند.

هردوی این دو گروه، یعنی سیاستمداران و برخی اقتصاددانان در اصطلاح نهادگرا، از دو گزاره علم اقتصاد بیزارند: یکی رابطه بین تورم و نرخ ارز و دیگری رابطه بین نقدینگی و تورم. مرام این اقتصاددانان داخلی، منطبق با آمال اکثر سیاستمداران وطنی است. این اقتصاددانان، تحلیل‌های جالب‌تری هم دارند. آنان معتقدند که مصرف‌انرژی، آب، کالاهای اساسی و بسیاری اقلام دیگر، ربطی به قیمت آنها ندارد. بلکه مصرف بالای این اقلام، ریشه‌در عامل مبهمی به نام «نهاد» یا «ساختار» دارد که هیچ‌وقت گفته نمی‌شود چیست. تنها می‌توان حدس زد که از این منظر، لازم است قیمت این اقلام، مستقل از تورم، با عنوان اقدامی به نام «عدم دستکاری قیمت‌ها» ثابت‌باقی بمانند. لذا در اینجا هم اصل بر ثابت ماندن قیمت‌ها است.

در واقع جمع این موارد به معنی نقض آشکار بدیهیات دو حوزه پایه‌ای علم اقتصاد، یعنی اقتصاد کلان و اقتصاد خرد است که در همه دانشگاه‌ها تدریس می‌شود. برخلاف نظریات نسبتاً پیچیده علم اقتصاد کلان و نظریه اقتصاد نرخ ارز، به‌خصوص بخشی که به بررسی بحران‌های ارزی می‌پردازد، تحلیل این دوستان بسیار ساده است و آن هم این است که نرخ ارز جهش نمی‌کند، مگر آنکه عاقدانه بوده و تحت تاثیر القائات عده‌ای خاص از اقتصاددانان اتفاق افتاده باشد که شیفته شوک درمانی‌اند. به‌طور مشابه، قیمت کالاها و خدمات مختلف هم افزایش پیدا نمی‌کند، مگر آنکه با هم تحت تاثیر همان اقتصاددانان، دستکاری شده‌باشد. واژه تورم دو عوامل تعیین‌کننده آن، در ادبیات

این دوستان جایی ندارد. این در حالی است که مطالعات متعدد انجام‌شده در مورد اقتصاد ایران نشان‌دهنده آن است که تورم مزمن ایران، ناشی از رشد بالای نقدینگی، به‌عنوان بزرگ‌ترین نارسایی نهادهی اقتصاد ایران است که ریشه در کسری‌های مالی عمدتاً تحمیل‌شده از سمت نهادهای سیاست‌گذار، به‌بنگاه‌های تولیدکننده، بانک‌ها و دولت دارد که نهایتاً به‌وسیله بانک مرکزی تامین می‌شود. هرچند این کسری‌های تحمیلی، با هدف خیرخواهانه سیاستمداران برای مقابله با افزایش قیمت‌ها صورت می‌گیرد، اما همین کار مهم‌ترین علت بروز تورم و ایجاد انگیزه در دولت‌مدان برای وارد آوردن فشار به بنگاه‌های اقتصادی است.

وقتی به این ساز و کار هانمی‌پردازیم و از تئوری اقتصاد استفاده نمی‌کنیم، تنها عاملی که برای توضیح چرایی تغییرات نامطلوب اقتصادی باقی می‌ماند، ابغای نقش برخی اقتصاددانان است که تحت تاثیر سیاست‌های تعدیل ساختاری قرار دارند که احیاناً، خود آنها هم تحت تاثیر القائات سازمان‌ها و نهادهای بین‌المللی‌اند. نیلی در ادامه به برخی نوشته‌ها علیه خود اشاره و تصریح کرد: «واقعیت این است متونی که توسط افراد دانشگاهی نوشته می‌شود اما فاقد آداب نگارش یک فرد دانشگاهی است که فقط نفرت و خشونت کلامی را منتقل می‌کند، شأن متون دانشگاهی را انتزل می‌دهد.

متحدی که می‌تواند به تهدید تبدیل شود

وزیدن باد نفت به پرچم عراق

امین قلعه‌ای

کشوری که عمق استراتژیک ما در مبارزه با تروریسم محسوب می‌شود حالا در بازارهای جهانی نفت به عنوان «بمب ساعتی» شناخته می‌شود. وزارت نفت عراق در آخرین گزارش خود با خوش‌بینی از توانایی این کشور برای افزایش تولید نفت خود خبر داده است و انتظار می‌رود که این کشور همانند گذشته (تحریم‌های ایران در دوره اوپاما)، از فرصت کاهش صادرات نفت ایران برای افزایش سهم بازار خود بهره ببرد. چند ماه پیش بیژن زنگنه وزیر نفت ایران در اظهار نظری در مورد رفتار کشورهای همسایه در قبال تحریم نفتی کشورمان گفته بود: «سختی‌ها و تنگناها خواهد گذشت اما ما رفتار برخی همسایگان مان را که بعضاً به مادیون هم هستند، فراموش نمی‌کنیم. آنها خوشحالی نکنند. مشکلات به سراغ آنها هم خواهد رفت. داعش تا پایتخت آنها رفت.» این صحبت‌های وزیر نفت البته ناظر به تلاش‌های عراق برای جذب بازارهای صادراتی نفت ایران است. در این میان اما پرسش اصلی این است که عراق چگونه در توسعه میادین نفتی خود، خصوصاً در چند سال اخیر از ما موفق‌تر بوده است؟

عراق و رویای تولید هفت میلیون بشکه‌ای نفت

عراقی‌ها همواره در رویای

تولید هفت میلیون بشکه‌ای نفت بوده‌اند. رویایی که این روزها و با داغ شدن قیمت‌های نفت بیش از هر زمان دیگری از سوی مقامات نفتی عراق تکرار می‌شود. عراق، دومین تولیدکننده بزرگ اوپک، رویای افزایش صادرات نفت را در سر دارد اما مسائل سیاسی داخلی را باید از موانع بحران‌آفرین تحقق رویاهای نفتی عراق به شمار آورد. صادرات نفت عراق در سال ۲۰۱۷ حدود ۳ و نیم تا ۴ میلیون بشکه و تولید آن حدود ۴ و نیم بشکه در روز بوده است، اما پس از جنگ عراق و شکست صدام حسین همه فکر می‌کردند که ظرف چند سال یعنی تا سال ۲۰۱۰ تولید عراق از این مقدار به ۷ میلیون بشکه در روز افزایش پیدا کند و پس از آن تا سال ۲۰۱۵ شاید به ۱۲ میلیون بشکه در روز برسد. اکنون در سال ۲۰۱۸ قرار داریم و می‌بینیم که هنوز بیش از یک میلیون بشکه به تولید نفت این کشور اضافه نشده است. دلیل این موضوع هم مسائل مختلف سیاسی و اقتصادی است که عراق طی سال‌های گذشته با آن دست به گریبان بوده است.

از سوی دیگر یکی از مسائل هم افت قیمت نفت بود که سرمایه‌گذاران خارجی رغبتی برای سرمایه‌گذاری برای تولید بیشتر نداشتند. با این حال اما باید اذعان داشت که افزایش یک میلیون بشکه‌ای خصوصاً در شرایط جنگی

عراق کار چندان ساده‌ای نبوده است. سعید ساویز کارشناس حوزه انرژی در این مورد می‌گوید: «قبل از اینکه داعش به وجود بیاید، عراق برنامه توسعه ۱۰ میلیون بشکه را داشت، اما مشکلات سیاسی و اقتصادی این برنامه را به عقب انداخت. اما مدل‌های مشارکتی که عراق از آن‌ها برای همکاری با کشورهای بین‌المللی دنیا با سرمایه و علم و تکنولوژی بین‌المللی و روز و امکانات گسترده استفاده می‌کند، مدل‌های بسیار جذابی هستند. دقیقاً به همین دلیل است که ایران در میادین مشترک از تمام کشورها عقب‌افتاده، به این ترتیب این مسائل به مدد قراردادهای بین‌المللی بازمی‌گردد.»

راز موفقیت عراق نسبت به ایران

عراق کشوری است که در حال حاضر نزدیک به ۴ میلیون بشکه نفت در روز تولید می‌کند و به دلیل مصرف کم در داخل، بیشتر این تولید به صادرات اختصاص می‌یابد. نقطه موفقیت عراق در توسعه میادین نفتی‌شان به جذابیت و سرعت عمل این کشور در عقد قراردادهای نفتی باز می‌گردد. سعید ساویز در این باره می‌گوید: «عراق می‌تواند قراردادهای بین‌المللی با هر شرکتی برقرار کند و ارائه قراردادهای جذاب به این کشور کمک کرده که به راحتی بتواند جذب سرمایه‌گذار و

نه! به این خاطر که ایران با قوانین دست و پاگیر و بوروکراسی عریض و طویل و مشکلاتی که ساخته دست خودمان است، ارتباط خود را با جامعه بین‌الملل قطع کرده و خود را ایزوله می‌کنیم. برخی می‌خواهند شرکت‌های داخلی این کار را انجام دهند و در این زمینه گام بردارند این در حالی است که شرکت‌های داخلی ایران در آن سطح از دانش، توانایی و سرمایه برای انجام این کار نیستند.»

افزایش تولید نفت عراق؛ به مثابه یک تهدید

توسعه نفتی هر کشوری از منظر بازارهای رقابتی نفت بی‌تردید برای کشورمان یک تهدید تلقی می‌شود. به خصوص آنکه به دلیل شرایط نامطلوب سیاست خارجی، توسعه صنعت نفت ایران در یک دهه اخیر با وقفه‌های طولانی مواجه شده است. سید مهدی حسینی از مدیران سابق صنعت نفت در این مورد می‌گوید: «اگر عراقی‌ها روزی شش میلیون بشکه تولید کنند و ما قرار باشد که سه میلیون بشکه تولید کنیم به معنای این است که به شدت توانمندی اقتصادی بالایی پیدا خواهند کرد و با سابقه سیاسی که ما با عراق داریم و با این وضعیت داخل عراق ممکن است خدایی ناکرده باز ما با چهره‌هایی مانند صدام حسین در داخل حاکمیت عراق روبرو شویم که خطر امنیتی سنگینی برای ما خواهد بود. بنابراین من معتقد هستم که ما باید چنان توسعه پیدا می‌کردیم که نه فقط در یک رقابت اقتصادی، بلکه از نظر رقابت امنیتی-سیاسی هم خودمان را حفظ می‌کردیم که متأسفانه الان عقب هستیم. من سال‌ها قبل، شاید هفت هشت سال پیش، گزارش مفصلی نوشتم و برنامه توسعه ظرفیت‌های عراق و عدم توسعه‌ای که ما داریم را توضیح دادم.

توسعه نفت عراق امروز به جایی رسیده است که معادل همه تولید ما یعنی حدود سه میلیون و هشت هزار بشکه فقط صادر می‌کند در حالی که عراق نصف جمعیت ما را دارد و یک سوم ما مصرف داخلی دارد. بنابراین عراق است که می‌تواند بخشی از بازار ما را بگیرد، حتی من در آن گزارش گفته‌بودم که ثروتمند شدن عراق، در حدی که بتواند با نصف جمعیت ما نزدیک پنج پاشش

عراقی‌ها همواره در

رویای تولید هفت میلیون بشکه‌ای نفت بوده‌اند.

رویایی که این روزها و با داغ

شدن قیمت‌های نفت بیش

از هر زمان دیگری از سوی

مقامات نفتی عراق تکرار

می‌شود. عراق، دومین

تولیدکننده بزرگ اوپک،

رویای افزایش صادرات

نفت را در سر دارد

جذب تکنولوژی داشته باشد. ایران برای حرکت از آی‌پی‌سی که باید سال‌ها قبل صورت می‌گرفت کلی مشکلات داشت. هنوز هم برخی نمایندگان مجلس که در بخش انرژی فعال هستند؛ به عنوان ویتربین افتخارات خود سنگ اندازی در اجرای آی‌پی‌سی را عنوان می‌کنند. در حالی که آی‌پی‌سی هم دیگر جذابیتی ندارد؛ اکنون قراردادهای مشارکتی روی کار آمده است که بسیار به شرکت‌های توسعه‌دهنده کمک می‌کند که سرمایه‌گذاری کنند و اقداماتی انجام دهند و خیلی سریع سود سرمایه‌خود را برداشت کنند. قراردادهایی که هر دو طرف سود می‌برند. این یک نکته است برای اینکه چرا عراقی‌ها موفق‌ترند. این که چرا عراقی‌ها می‌توانند برای ۷ میلیون بشکه خیز بردارند، اما ما

بنگاه‌ها

اگر عراقی‌ها روزی شش

میلیون بشکه تولید کنندو

ما قرار باشد که سه میلیون

بشکه تولید کنیم به معنای

این است که به شدت

توانمندی اقتصادی بالایی

پیدا خواهند کرد و با سابقه

سیاسی که ما با عراق داریم

و با این وضعیت داخلی این

کشور، ممکن است باز با

چهره‌هایی مانند صدام

حسین در داخل حاکمیت

عراق روبرو شویم که خطر

امنیتی سنگینی برای ما

خواهد بود

میلیون بشکه تولید بکند برای ما چه خطراتی دارد. حتی خود عراقی‌ها روزهای اول می‌خواستند دوازده میلیون بشکه تولید بکنند که گفتیم غیرممکن است و آن‌ها روی شش میلیون بشکه هدف‌گیری کردند.» سعید ساویز هم معتقد است که تولید نفت هفت میلیون بشکه‌ای توسط عراقی‌ها به تضعیف جایگاه کشورمان در بازارهای جهانی نفت خواهد انجامید. او در این باره می‌گوید: «فرض کنید که عراق توانست به تولید ۷ میلیون بشکه نفت در روز دست یابد، این صدر در این میان علاوه بر عراق افزایش تولید سایر کشورها مانند شیل آمریکا و روسیه برای ایران تهدید است. چون تقاضا برای بازار انرژی بین‌المللی برای نفت حد معلومی دارد. زمانی که کشور عراق تولید خود را افزایش می‌دهد، سعی می‌کند سهم بازار بیشتری را به دست بیاورد. در این میان سهم بازار چه کشوری کاهش پیدا می‌کند؟ از آنجایی که سهم بازار و تقاضای بین‌المللی ثابت است، بنابراین سهم بازار ایران کاهش می‌یابد.

در حال حاضر تمام کشورها از جمله عربستان، عراق، روسیه و آمریکا که در حال افزایش تولید خود هستند، به نوعی مانند گفتاری هستند که روی لاشه نفت ایران نشسته‌اند و امید دارند که مسایل سیاسی باعث شود که توانیم نفت خود را بفروشیم و آن‌ها سهم بازار ما را اشغال کنند.»

مشکلات اقتصادی باعث شده مسافرانی کمتری برای گردش به جزیره قشم سفر کنند و این امر در سال‌های آتی تاثیر به‌سزایی بر گردش مالی پروژه‌های تجاری خواهد گذاشت. بنابراین ادامه کار پروژه‌های تجاری، نیازمند حمایت بیشتر دولت به سازمان مناطق آزاد و خصوص سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری است. اخلاصی از علی اصغر مونس‌سان، به‌عنوان رئیس سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری درخواست کرد تا از مجتمع اقامتی، تفریحی، تجاری و گردشگری ارسلان لافت قشم که باعث رونق منطقه شده، بازدید و آن را برای شکوفاشدن حمایت کند.

بر گزار در پایان نیز جویازی ارزنده اهدا می‌شود. وی در خصوص آثار تاریخی این شهر گفت: در این شهر با دگرهای لافت، قلعه نادری، چاه‌های طلا، برج‌های دیده‌بانی، جنگل حرا و... قرار دارد. مالک مجتمع اقامتی، تفریحی، تجاری و گردشگری ارسلان لافت قشم با اشاره به تاکید رئیس سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری مبنی بر توسعه بوم گردی، اظهار کرد: قصد داریم بوم گردی را در شهر لافت راه اندازی کنیم به همین منظور مرمت خانه‌های تاریخی در دستور کار قرار گرفته است.

وی با بیان اینکه این پروژه با وجود مشکلات اقتصادی به پایان رسیده است گفت: امروزه

دارای مترائ‌های متفاوت و موفقیت‌های مکانی متنوع است. وی در مورد هتل این مجتمع اظهار کرد: هتل ارسلان با ارائه بیش از ۳۶ واحد اقامتی به صورت اتاق و سوئیت، طراحی شده و در کنار آن هتل آپارتمان ارسلان احداث شده که دارای ۳۱ سوئیت مجهز و مبلیه است. همچنین مجموعه تالارهای مجتمع شامل دو تالار بزرگ ۱۰۰۰ نفره، آمفی‌تئاتر، آتلیه عکس است.

اخلاصی عنوان کرد: شهربازی ارسلان با مساحتی بالغ بر ۱۸۵۰ مترمربع محیط امن و شاد برای کودکان و بزرگسالان تامین می‌کند. وی در خصوص اشتغال‌زایی پروژه ارسلان بندر لافت گفت: در ابتدای کار پیش‌بینی شده بود این پروژه برای ۱۲۰۰ نفر اشتغال ایجاد کند؛ اما متأسفانه به دلیل رکود اقتصادی، در حال حاضر تقریباً ۱۴۰ نفر نیرو به‌طور مستقیم و ۱۹۰ نفر به‌طور غیرمستقیم در این پروژه مشغول به کار هستند. اخلاصی از برگزاری جشنواره شب‌های لافت در مجتمع اقامتی، تفریحی، تجاری و گردشگری ارسلان لافت قشم خبر داد و گفت: این جشنواره هر ساله در ۲۰ شب در فصل زمستان

خلیج فارس و ۴۰۰ متری گمرک ترانزیت بندر لافت و ۳ کیلومتری بندر تاریخی لافت قرار گرفته است. همچنین فاصله این پروژه تا فرودگاه قشم ۱۵ دقیقه است. اخلاصی با بیان اینکه بیش از ۹۰ درصد مسافران قشم از اسکله لافت عبور می‌کنند، افزود: اسکله لافت محل تردد مسافرانی است که قصد دارند با خودروهای شخصی وارد جزیره شوند. این موقعیت جغرافیایی باعث شده تا اینجانب به سرمایه‌گذاری در این منطقه علاقه‌مند شوم.

وی با بیان اینکه نمای بیرونی آن الهام گرفته از معماری اصیل و کهن بندر لافت (بادگیر) بوده و طراحی داخل آن بسیار زیبا، مدرن است، افزود: این مجتمع دارای بخش تجاری در دو طبقه همکف و هتل و هتل آپارتمان، مجموعه تالارها، رستوران، فودکورت، شهربازی، آمفی‌تئاتر، سالن آرایش و آتلیه عکس در طبقه اول است.

مالک مجتمع اقامتی، تفریحی، تجاری و گردشگری ارسلان لافت قشم ادامه داد: بخش تجاری این مجتمع در طبقه همکف دارای بیش از ۵۴۰ واحد بوده که برای تامین نظر سرمایه‌گذاران

مالک مجتمع اقامتی، تفریحی، تجاری و گردشگری ارسلان لافت قشم گفت: اخیراً مشکلات اقتصادی باعث شده مسافران کمتری برای گردش به جزیره قشم سفر کنند و این امر در سال‌های آتی تاثیر به‌سزایی بر گردش مالی پروژه های تجاری خواهد گذاشت. بنابراین ادامه کار پروژه‌های تجاری، نیازمند حمایت بیشتر دولت به خصوص سازمان منطقه آزاد قشم و سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری است. محمد امین اخلاصی، در گفت‌وگو با خبرنگار اقتصادی ایلنا گفت: مجتمع اقامتی، تفریحی، تجاری و گردشگری ارسلان لافت قشم با بیش از ۲۹ هزار متر مربع زیر بنا با مجوز رسی سازمان منطقه آزاد قشم در دو طبقه بر دهانه شاهراه ورودی جزیره قشم یعنی اسکله لافت با هزینه نزدیک به ۴۰ میلیارد تومان احداث و در ابتدای سال ۹۴ با حضور سلطانی فر، رئیس وقت سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری و مومنی، رئیس سازمان منطقه آزاد قشم و امامان جمعه محترم افتتاح شده است.

وی افزود: این پروژه در نزدیکی احداث پل